

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006 (afnám tegundatilfærslu í deilistofnum botnfisks o. fl.).

Frá matvælaráðherra.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 11. gr. laganna:

- a. Á eftir 1. málsl. 1. mgr. kemur nýr málslíður, svohljóðandi: Þessi heimild gildir þó ekki um íslenska deilistofna botnfisks.
- b. Í stað tilvísunarinnar „2. málsl.“ í 5. málsl. 1. mgr. kemur: 3. málsl.
- c. Í stað orðanna „og síldar“ í 1. málsl. 3. mgr. kemur: síldar og íslenskrar sumargotssíldar.
- d. Á eftir orðinu „innfjarðarrækju“ í 1. málsl. 3. mgr. kemur: og hryggleysingja.
- e. Á eftir 1. málsl. 3. mgr. kemur nýr málslíður, svohljóðandi: Heimilt er að flytja allt að 10% af aflamarki kolmunna, makríls og norsk-íslenskrar síldar frá einu fiskveiðiári yfir á það næsta.

- f. 4. mgr. orðast svo:

Heimilt er að veiða 5% umfram aflamark hverrar botnfisktegundar, íslenskrar sumargotssíldar, úthafs-rækju og humars og 3% umfram aflamark innfjarðarrækju, hörpudisks og hryggleysingja, enda dregst sá umframafli frá við úthlutun aflamarks næsta fiskveiðiárs á eftir. Heimilt er að veiða allt að 10% umfram aflamark í kolmunna, makríl og norsk-íslenskri síld enda dregst sá umframafli frá við úthlutun aflamarks næsta fiskveiðiárs á eftir.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta, sem unnið er í matvælaráðuneytinu, kveður á um breytingu á 11. gr. laga um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006, einkum til að koma í veg fyrir ofveiði á íslenskum deilistofnum botnfisks vegna reglna um tegundatilfærslur og tryggja þannig framfylgni milliríkjasamninga um stofnana. Einnig er kveðið á um lagagrundvöll fyrir heimild ráðherra til að færa aflamark hryggleysingja og deilistofna uppsjávartegunda milli ára til sveiflujöfnunar, eins og gildir um aðrar tegundir nytjastofna.

2. Tilfni og nauðsyn lagasetningar.

Markmið íslenskra stjórnvalda með stjórn fiskveiða er lögum samkvæmt að stuðla að verndun nytjastofna og hagkvæmri nýtingu þeirra og tryggja með því trausta atvinnu og byggð

í landinu. Í gildandi fjármálaáætlun er efni frumvarpsins á málefnasviði 13, Sjávarútvegur og fiskeldi, og fellur undir málaflokk 13.10. Frumvarpið fellur vel að meginmarkmiðum málefnasviðsins, þ.e. að skapa sjávarútvegi skilyrði til aukinnar verðmætasköpunar með sjálfbæra nýtingu og vistkerfisnálgun að leiðarljósi.

Í aflamarkskerfið er innbyggður sveigjanleiki hvað varðar tegundatilfærslu fisktegunda. Meginmarkmiðið með honum er að auðvelda útgerðarmönnum og sjómönnum að fara að settum reglum og stuðla að ábyrgri nýtingu fiskistofna. Með tegundatilfærslu er átt við reglu sem heimilar að afli í einni tegund dragist að ákveðnu marki frá aflaheimildum skips í annarri tegund. Vegna möguleikans á tegundatilfærslu í íslenska fiskveiðistjórnarkerfinu hafa Íslendingar veitt töluvert umfram samningsbundinn hlut sinn úr gullkarfastofninum síðustu ár, samkvæmt tvíhliða samningi við Grænland. Heildarveiði úr gullkarfastofninum hefur því verið umfram heildaraflamark og ráðgjöf. Vegna tegundatilfærslu hefur hins vegar heildarafli grálúðu verið minni en sem svarar samningsbundnum hlut Íslands. Engu síður er sá möguleiki fyrir hendi að sambærileg staða geti komið upp í grálúðu og er nú varðandi gullkarfa og því eiga sömu röksemdir við. Ef ekkert er aðhafst eykst uppsafnaður umframaflí Íslands í gullkarfa frá ári til árs og þar með afli umfram ráðgjöf, sem er ekki í samræmi við stefnu íslenskra stjórnvalda um sjálfbæra nýtingu fiskistofna. Umframaflinn fer að auki í bága við samning Íslands og Grænlands um deilistofna og að óbreyttu eru líkur til að Grænland rifti þeim samningi. Umræddri breytingu er einnig ætlað að hafa áhrif á samningaviðræður um aðra deilistofna og bæta stöðu Íslands við samningaborð við erlend ríki.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lögð til breyting á 11. gr. laga um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006. Lagt er til að breyta ákvæði um tegundatilfærslu deilistofna botnfisks í 1. mgr. 11. gr. laganna. Þessari leið er ætlað að skila þeim árangri að ekki verði hægt að nýta sveigjanleika í aflamarkskerfinu hvað varðar deilistofna botnfisks.

Þá er lagt til að sömu heimildir gildi fyrir hryggleysingja og deilistofna uppsjávartegunda (norsk-íslenskrar síldar, kolmunna og makríls) og gildir um aðra nytjastofna sjávar þegar kemur að færslu aflamarks milli ára til sveiflujöfnunar.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið var ekki talið gefa tilefni til skoðunar á samræmi við stjórnarskrá en skiptir máli varðandi framfylgni tvíhliða samninga Íslands og Grænlands um veiðar á umræddum stofnum eins og rakið er í 2. kafla.

5. Samráð.

Frumvarpið snertir fyrst og fremst þá íslensku útgerðaraðila og erlenda aðila sem veiða úr umræddum deilistofnum. Hagsmunaaðilar eru Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi og Landssamband smábátaeigenda.

Áform um lagasetningu voru birt í samráðsgátt stjórnvalda dagana 4. október til og með 19. október 2022, mál nr. 184/2022.

Ein umsögn barst í umsagnarferli um áform um lagasetningu, frá Landssambandi smábátaeigenda, einkum um upplýsingar sem óskað er eftir í greinargerð, en benda má á að mikið af upplýsingum um forsendur frumvarpsins liggja fyrir í ráðgjöf Hafrannsóknastofnunar um umrædda stofna og á vef Fiskistofu.

Drög að frumvarpi eru birt í samráðsgátt stjórnvalda.

6. Mat á áhrifum.

Ekki er talið að frumvarpið muni hafa áhrif á fjárhag ríkissjóðs eða stjórnsýslu verði það að lögum. Framkvæmd ráðstafana verður í höndum Fiskistofu. Aðlögun á tölvukerfum Fiskistofu sem fyrirséð er að breytingin muni kalla á er minni háttar og rúmast innan fjárheimilda stofnunarinnar. Engin önnur gjöld eru fyrirséð vegna lagasetningarinnar. Ekki eru áætlaðar breytingar á tekjum ríkisins.

Breytingunum er ætlað að tryggja að veiðar á gullkarfa og grálúðu séu í samræmi við útgefið aflamark og vísindaráðgjöf og því stuðla að sjálfbærri nýtingu þessara fiskistofna. Mikilvægt er talið að Ísland standi við samningsbundnar skuldbindingar sínar um skiptingu aflamagns í deilistofnum við aðrar þjóðir og þær breytingar sem hér eru lagðar til munu sporna við kerfisbundinni ofveiði gullkarfa og grálúðu ef svo ber undir.

Ekki liggja fyrir kyngreind gögn um þá aðila sem stunda framangreindar veiðar en þó er vitað að karlmenn eru þar í miklum meirihluta. Ekki er talið að frumvarpið hafi áhrif á stöðu kynjanna.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Lagt er til að breyta ákvæði um tegundatilfærslu deilistofna botnfisks í 1. mgr. 11. gr. laganna, þannig að heimildin gildi ekki um íslenska deilistofna botnfisks (gullkarfa og grálúðu).

Lagt er til að heimilt sé að flytja allt að 10% af aflamarki deilistofna uppsjávartegunda (kolmunna, makríls og norsk-íslenskrar síldar) frá einu fiskveiðiári yfir á það næsta. Er það gert til að styrkja lagagrundvöll slíkrar ráðstöfunar en einnig að mæla fyrir um hámark flutnings, þótt áfram gildi heimild ráðherra samkvæmt lokamálslið 3. mgr. 11. gr. laganna. Er það í samræmi við heimildir sem gilda um aðra nytjastofna.

Lagt er til að heimilt sé að veiða allt að 3% umfram aflamark hryggleysingja og allt að 10% umfram aflamark í deilistofnum uppsjávartegunda (kolmunna, makríls og norsk-íslenskrar síldar) enda dregst umframafli frá við úthlutun aflamarks næsta fiskveiðiárs á eftir, í samræmi við heimildir sem gilda um aðra nytjastofna.